

Läsnyckel

Amulett

Bok fem: Älvprinsen

av Kazu Kibuishi

översatt av Marie Helleday Ekwurzel

Hegas arbetsmaterial heter nu Läsnycklar – med lite mer fokus på samtal och bearbetning. Vi vill att böckerna ska räcka länge och att läsaren ska aktiveras på olika sätt, och på flera plan. Ibland fokuserar Läsnyckeln mest på innehållet, ibland mer på genren eller formen, det beror på vilken titel det gäller.

Läsnyckeln till *Älvprinsen* kan användas både som lärarhandledning för boksamtal och som ingång för enskild läsning. Välj ut det som passar dina elever!

Text & bild

Böckerna i Amulett-serien är Hegas första serie-romaner. Bok ett heter *Stenväktaren*, bok två *Stenväktarens förbannelse*, bok tre *Molnsökarna*, bok fyra *Det sista rådet* och bok fem *Älvprinsen*. Det är inte fristående delar, så om du/dina elever inte har läst första boken – börja med den!

Är du en ovan serie-läsare kan det ta lite tid innan du hittar rytmen i berättelsen: i *Amulett* händer det mycket i bild som den fåordiga texten inte säger rakt ut, man måste "läsa" bilderna precis som texten i en vanlig bok. Berättelsen byggs parallellt i text och bild – tänk på *Amulett* som en film på papper!

Texten i *Amulett* är i stort sett bara dialog. Dialogen driver handlingen framåt. Det är bilderna som visualiserar handlingen och miljöerna, men de visar också personernas känslor. Även personkaraktäristiken skapas genom dialogen, samt med inre monolog, och genom hur personerna handlar. Det skapar stort utrymme för och ställer krav på läsaren att själv fylla i. Luckorna, tolkningsmöjligheterna, i berättelsen öppnar också för boksamtal, t ex om någon av gestalternas personlighet.

Fantasy

Amulett är en fantasyberättelse med många av genrens klassiska beståndsdelar. Läs gärna *Amulett* i ett fantasy-tema där ni också tittar på film, t ex *Coraline*, som bygger på Neil Gaimans bok med samma namn, och *Det levande slottet* (2004), som baserar på *Trollkarlens slott* av Dianna Wynne Jones. På Hegas har vi också Jan Kjaers *Den magiska hjälmen* och *Förrädaren* av Leif Jacobsen.

Förutom att äventyr och magi lockar till läsning, gör ett genre-tema att eleverna lär sig hur fantasyberättelser är uppbyggda, vilka beståndsdelar som är viktiga i genren. Vet man det blir man en mer uppmärksam läsare och får bra verktyg för eget skrivande. Läsnyckeln till *Amulett* guidar er en bit på vägen!

Förutom att äventyr och magi lockar till läsning, gör ett genre-tema att eleverna lär sig hur fantasyberättelser är uppbyggda, vilka beståndsdelar som är viktiga i genren. Vet man det blir man en mer uppmärksam läsare och får bra verktyg för eget skrivande. Läsnyckeln till *Amulett* guidar er en bit på vägen!

Före läsningen

- Har du läst en bok ur *Amulett*-serien tidigare? Påminn dig då om vilka äventyr Emily och hennes vänner var med om den gången.
- Titta på omslaget – påminner det dig om andra böcker du har läst eller filmer du har sett? Känner du igen bildstilen?

Ja, kanske har du läst *manga*? Manga är den japanska serien med sin specifika tecknarstil, t ex *Dragon Ball*. *Amulett* är ingen manga, men har en del drag därifrån. Till exempel sättet att teckna ganska rena ansikten där dragen (näsa, mun, ögon) inte är så skarpt och särskiljande tecknade. Gestalterna blir inte så individuella, men de stiliserade ögonen och munnen förmedlar nästan övertydligt känslor och uttryck.

Kazu Kibuishi har skrivit och tecknat *Amulett* tillsammans med många medhjälpare. Serien är både färglagd och i original textad för hand. Kazu Kibuishi berättar om arbetet med *Amulett* här:

<http://www.youtube.com/watch?v=ZqCX6DPkRbA&feature=related>

- Vilken *genre* (= typ av berättelse) tror du att *Amulett* är? Vad är det som tyder på det? Har du läst andra böcker/sett filmer i samma genre? Vilka?
- Gestalterna på omslaget – vilka är det? Vad är det för något som svävar bland molnen, tror du?
- Läs titeln, vem kan älvprinsen vara? Vad gör honom så betydelsefull att han fått hela boken uppkallad efter sig?
- I fantasy-böcker/filmer finns det vissa saker som ofta återkommer, t ex:
 - händelserna utspelas i en eller flera främmande världar
 - det finns någon slags port mellan världarna
 - det finns både människor och andra folkslag
 - goda och onda krafter/personer
 - magiska föremål, kanske vapen
 - en hjälte
 - hjälstens medhjälpare
 - ett sällskap med olika sorters folk som ger sig ut på ett uppdrag, en *quest*

- uppdraget
- i längre romaner delar sällskapet ofta upp sig, och så får vi växelvis följa de grupperna som t ex i J.R.R. Tolkiens *Ringarnas herre*, ofta kallad *Sagan om ringen*.

När du läser *Älvprinsen*, fundera över de olika punkterna ovanför. Hur är det i den här boken? Ta med er listan över fantasyns beståndsdelar in i läsningen och samtalet efteråt.

Efter läsningen

Då återkommer vi till frågorna som du kunde fundera över under läsningen. Det finns sällan några rätta svar, utan man kan tolka berättelsen olika. Arbeta med frågorna i **boksamtal** tillsammans med andra som har läst *Älvprinsen* eller fundera själv och skriv ner dina tankar som en analys av boken. Vissa av uppgifterna är mer fördjupande och kräver efterforskningar.

Max och Layra

I början är Max och Layra i ett bibliotek. Max får inte läsa berättelser för sin pappa, bara träningsmanualer för skolan. Layra förstår inte varför Max pappa är emot berättelser, för hon tycker att man lär sig lika mycket av dem. "*De bästa försöker ofta lära oss något*", säger hon på sidan 3. Vad tror du att hon menar med det?

Skrämmer böckerna Max pappa eller varför är han emot dem?

Vilken framtid ser Max pappa för sin son och varför tror du inte att han vill göra Max till en stor ledare för folket?

Vad vill Max, tror du?

Hur kommer det sig att Max är synlig i stenväktarnas arkiv?

Vems röst är det Max hör på sidan 26-27?

Max säger att hans pappa vill det som är bäst för alla andra (sidan 3-4). Stämmer det att det Max pappa vill är bäst för **alla andra**?

Hur tycker du att man ska göra när det som är bäst för alla andra inte är bäst för en själv?

Layra är inte med särskilt mycket i boken, ändå skulle den inte vara densamma utan henne. Vad gör henne så viktig för historien?

Ansvar gentemot historien

"*Jag har aldrig bett om det ansvaret*", säger Trellis (s. 49) till Emily när han känner sig pressad att rädda alla de liv som hotas om Älvkungen vinner striden. Leon lägger sig i och säger till Trellis att han fick det ansvaret av sina förfäder, vare sig han gillar det eller inte. "*Det är din plikt att fortsätta deras arbete*", säger han bestämt (s. 50). Lite senare får Trellis höra av Virgil att han inte behöver göra samma fel som generationerna före honom (s. 144).

Vilka är dina förfäder? Arbetade och kämpade de för något särskilt? Är det din uppgift att fortsätta deras arbete och i så fall hur? Diskutera vad ni tycker i klassen.

Jag delar inte din åsikt, men jag är beredd att dö för din rätt att uttrycka den.
Voltaire (1694-1778)

Orden är klassiska och citatet myntades av upplysningsmannen Voltaire. Voltaire var författare, han kämpade för människors rättigheter och kritiserade sin tid skarpt. Han stred för allas rätt att tänka fritt, en rättighet som vi idag ser som en självklarhet. Tycker du att det är din uppgift att kämpa för att det fortsätter att vara så, och i så fall hur? Skriv ett brev till Voltaire och förklara hur du ser på saken.

Trellis och tomrummet

"Jag skulle betala vad som helst för att rätta till mina förfäders misstag" säger Trellis (s. 58). Han har ändrat sig och känner sig ansvarig för vad älvorna gjort. Han får flera gånger rådet att låta det förflutna vara ifred. Varför varnas han för tomrummet?

Tomrummet är en drömplats byggd av stenväktarnas minnen. Vad finns det för skillnader mellan det förflutna och våra minnen? Och varför är Trellis lättad när han kommer tillbaka från tomrummet?

Trellis får höra att det är viktigt att vi förstår vårt förflutna innan vi kan rätta till det (s. 84). Långt senare säger Virgil att *"Det är väldigt olyckligt att min bror inte intresserar sig för historia. I så fall hade han sett alla varningstecken"* (s. 137). På vilket sätt hade det hjälpt om Virgils bror varit historieintresserad? Finns det något du lärt dig om historia som du tror är viktigt för framtiden? Samtala och fortsätt gärna diskussionen på historielektionen.

Trellis måste göra det som är rätt för framtiden, men vet inte vad det är (s. 142). Skulle du förändra ditt förflutna om du hade ett eget tomrum? Skriv ner dina tankar.

Alyson Hunter, Trellis och självförtroendet

Trellis självförtroende sviker honom. Han känner sig som en sämre stenväktare än Emily, men det håller inte Emily med om. Hon ropar till honom att han bara måste tro på sig själv (s. 152).

Alysons pappa brukar ge sin dotter ett annat råd för att ge henne självförtroende. Han säger åt henne att tänka på en person som hon tycker är en hjälte och sedan försöka vara som den personen (s. 85).

Det här är två sätt att bygga upp ett bättre självförtroende på, men det finns flera. Skriv (gemensamt) en lista med förslag. Skriv sedan var och en för sig ett hjälteporträtt och förklara hur din hjälte/förebild stärker ditt självförtroende.

Vän med fienden

Det är krigstider och Max pappa förbjuder sin son att umgås med Layra och hennes familj för att de är älvor. Layra ber också Max att sluta hälsa på henne, för bägges skull (s. 5-6). Diskutera: Tycker du att Max pappa gör rätt som hindrar Max från att umgås med fienden? Hade det varit bättre om Max lyssnat på sin pappa och Layra?

Om dina föräldrar förbjöd dig att vara med någon av dina vänner, skulle du göra det då? Varför/varför inte?

Att leka eller vara vän med fienden är ett vanligt tema i många böcker. Kan du komma på flera berättelser där det är så?

Farliga böcker

Precis som Max pappa förbjuder Max att läsa böcker, har berättelser, tänkare och böcker ofta skrämmt dem som haft makten. Böcker har förbjudits och ibland eldats upp på bål. Författare har förföljts och fått fly, gått i exil. Böcker har på olika vis ansetts vara skadliga. I själva verket har förbuden ofta byggt på en rädsla för att ifrågasättas och för att förlora makten. Idag känns förbjudna böcker och bokbål som något medeltida, men det är det inte. Kolla in den här länken <http://litteretro.se/category/forbjudna-bocker/> och ta reda på vad Banned Books Week i USA kämpar för.

På sidan 141 visar Virgil Trellis en förbjuden bok: *Om stenkraft*. Efter att ha läst en eller flera Amulett-böcker vet du en hel del om stenkraft och kan säkert gissa dig till vad boken handlar om. Hitta på en innehållsförteckning och skriv vad kapitel 1-6 heter.

Mer än tusen ord

En bild säger mer än tusen ord, är ett gammalt ordspråk som stämmer in väldigt väl på Amulett-serien. I Kazu Kibuishis serieromaner är det främst bilderna som bär fram berättelsen. Du läser bilderna och skulle du sätta ord på det du ser, skulle det bli en himla massa. Pröva. Välj ett av avsnitten nedan och titta noga på bilderna och deras detaljrikedom. Återberätta/skriv sedan ner vad som sker. Läs upp/berätta era versioner för varandra.

Avsnitt 1: Max räddar Layras familj ur fångenskapen s. 8-21

Avsnitt 2: Emilys dröm s. 86-91

Avsnitt 3: Navins pilotuppdrag s. 104-122

Nya världar

Emily och hennes vänner tar oss med till märkliga platser. Islandskapen är frostigt oinbjudande, skogarna lummigt varma. Vart vi än kommer öppnar sig nya världar. Titta på kartan på insidan av bokens pärm och ta namnen i din mun. Hur tror du det ser ut vid Druckerklyftan, i Svarta skogen eller vid Taka-floden? Rita varsin teckning, skriv namn på, blanda dem som korten i en kortlek och dela ut dem upp och ner. Sätt er i par, rygg mot rygg. Kika på den bild du har så att det varken är din eller din partners, i så fall måste du byta med en klasskamrat. Nu ska en av er beskriva den bild, denne fått. Den andra skissar med hjälp av instruktionerna ner bilden på baksidan av sin bild. Den som

ger instruktioner får prata tydligt och långsamt och den som skissar får bekräfta när den är beredd att ta emot en ny beskrivning, men i övrigt ska det vara tyst. Inga frågor är tillåtna. Det måste gå rätt snabbt, så det är inte så viktigt hur det du ritar ser ut, bara skissen motsvarar instruktionerna. När ni är klara byter ni. Avsluta med att jämföra originalen med skisserna. Gick instruktionerna fram? Vad hade behövt sägas tydligare?

Älvkungen

Älvkungen är duktig på att övertala folk. Emilys amulett säger till och med att "hans förmåga att påverka andra är hans främsta vapen mot oss" (s. 88). Konsten att tala och att övertala andra kallas för retorik. Vill man kunna påverka är det viktigt att kunna uttrycka vad man tycker. Musiker använder ofta sin musik för att påverka och när Jason Diakité 2003 (Timbuktu) skrev låten "Ett brev" till dåvarande statsministern Göran Persson fick det mycket uppmärksamhet. Han fick dessutom svar av statsministern. Läs igenom Jasons låt och Göran Perssons svar. Lyssna sedan på Jasons låt här: <http://www.youtube.com/watch?v=8NwobEiwyx8>

Diskutera sedan:

Är det här ett effektivt sätt att påverka, tycker du?

Vad är Jasons budskap?

De båda brevskrivarnas åsikter går isär, särskilt på en punkt. Vad gäller det och vad tycker de?

ETT BREV

Den här texten är mer eller mindre ett brev,
Utformad för er o se alla fel och snedsteg.
Härmed offentliggör jag min ställning i saken,
Introduktionsparagrafen, nu till självaste haken.
Har du märkt att fler och fler våldsbrott begås med vapen?

Är du inte säker varför, ta din tid, sov på saken.
Nä, vi börjar med att ta oss en titt på det globala
Det totala panoramat svält till terrordrama
till krig på stor skala till strama lagar och ramar.
Ingen moralkaka men stora bolagen saknar
kärleken för mänskligheten och planeten.
Herr statsminister, Ni måste ju vara medveten att:
den ondskefulle presidenten av USA
skiter i du och jag, han är Ku Klux Klans
barnbarnsbarn, han är en girig gam,
berövar alla från New York till Tadjikistan.
Den fascistverksamheten som han representerar,
du vet du har ju träffat honom, hängt och diskuterat. (Eller?)
hade ni trevligt? (Va?) Kom ni fram till något vettigt?
Får man hänga på nästa gång, det hade varit så mäktigt

(Refr.)
Om du är ledare led oss rätt;
för många vägar i världen leder oss fel och snett.
Skärpning man, det e dags för dig att ta ditt ansvar.
Plocka upp telefonen ring ett fredssamtal!
Jag sa idag, vänta inte det är redan sent
Gå mot strömmen, ändra reglerna i deras spel.
Jag vet det verkar jobbigt men gör oss en tjänst,
gör vad som helst för att ställa det rätt igen

[...]

Göran, jag älskar livet det är därför jag skriver,
i märkliga tider då politiken verkar förvriden.
För polisen du vet, från Göteborg går alla fria
budskapet ni sänder får ju fan inte någon o lita på
statsapparaten, makthavarna misstänks
att bara respektera vår frihet till viss gräns.
Så mitt råd till dig: tänk extra noga,
så inte revolutionen börjar i Västeuropa.
Lever tätt ihop, och måste komma överens,
Ingen kommunikation på död frekvens.
Allt har sin konsekvens, hälsningar Jason –
och känner du för att snacka är det bara att säga ifrån.

Text: Jason Diakité

Info: Jason Diakité mer känd som Timbuktu är hip hop-artist och rappar på svenska.

ETT SVARSBREV

Den här texten är ett svarsbrev
utformat för att du ska kunna följa mina tankar och steg
För att du ska kunna greppa kontexten har jag bett en
medarbetare att skriva om texten
Det kanske rimmar bättre med din takt och dina toner
När jag skriver själv blir det gärna alltför likt
propositioner
Härmed offentliggör jag min ställning i sakerna
Nu till hakarna.

Du rappar om att fler våldsbrott begås med vapen
Det är sant att många vapen används i brott
Att ändra på detta borde falla på varje människas lott
Vaket ser jag på saken
Vapen ska med insikt, kunskap och rättvisa bekämpas
Och lagar ska självfallet tillämpas
Mycket görs
men vi måste tänka kallt och göra allt.

Du rappar om det "globala panoramat"
om svält, stora bolag och terrordramat
Vi vänder blicken mot det globala
Här kan vi med samma tunga tala
Alla folks frihet är hela världens fred
Om fred och frihet kommer arbetarrörelsen aldrig ge vika
Endast tillsammans kan samhällen byggas där vi kan leva som
jämlika
EU är en del av världen och tryggar fred
Därför tror jag på EU och i euron vill jag vara med
Chansen att nå en rättvis värld får vi inte försaka
Alla, även företagen, måste ta sitt ansvar – det är min moralkaka.

[...]

Du undrar om jag vill snacka
Ja, jag pratar gärna med dig!
Du är mer än välkommen till Björkvik att hänga en stund med mig
bara säg.
Hälsningar Göran Persson

Info: Göran Persson var socialdemokratisk statsminister mellan 1996 och 2006

Mycket läsnöje!